

Inget om oss utan oss!

En bok som berättar om när
funktionsrättskonventionen
skapades och att det går
att påverka.

Boken skrevs inom
HandikappHistoriska föreningens
projekt "Inget om oss utan oss!"

Stockholm 2024

hhf

HandikappHistoriska Föreningen

**FONDEN
FÖR
MÄNSKLIGA
RÄTTIGHETER**

**FOLKRÖRELSEARKIVET
FÖR UPPSALA LÄN**

**MED
STÖD
FRÅN**

**ALLMÄNNA
ARVSFONDEN**

ISBN 978-91-527-7974-3

Innehåll

Förord	3
Kapitel 1 – Hur var det innan konventionen fanns?	5
Personer med funktionsnedsättning tog emot hjälp och förväntades vara tacksamma	6
Samhället är fullt av hinder mot mänskliga rättigheter	8
FN borde göra en ny konvention för att stärka allas rättigheter	9
Faktaruta: Vad är en konvention i FN?	10
Kapitel 2 – Arbetet med konventionen börjar	11
Vi behöver en särskild konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning	11
Till slut röstade FN ja till att skriva en konvention	11
FN kunde inte så mycket om funktionsnedsättningar och funktionshinder	12
Faktaruta: FN – vad är det?	14
Kapitel 3 – Diskussioner pågick på många olika ställen i New York	15
Så här fungerar arbetet i FN:s högkvarter i New York	15
En förhandling i FN är mer än det som sägs i ett mötesrum	16
Funktionshinderrörelsen arbetade hårt mellan mötena	17
Många olika åsikter om vad som skulle finnas med i konventionen	18
Faktaruta: Mänskliga rättigheter	20
Kapitel 4 – Att komma överens	21
Vi hade kämpat länge för våra rättigheter innan konventionen kom till	21
Diskussionerna om en ny konvention	22
Vi tog plats där vi inte fick vara med	22
Vi som lever med funktionsnedsättningar är olika och vill olika saker	23
Vi förenas av de fördomar som vi möter	24
Funktionshinderrörelsen arbetade tillsammans och kunde tala med en gemensam röst ..	25
Efter fem år av hårt arbete blev det en konvention	25
Faktaruta: FN:s generalförsamling	27
Kapitel 5 – Vad har hänt sedan konventionen kom till?	28
Nya myndigheter ska arbeta för våra rättigheter	28
Men det är långt kvar till lika villkor för alla	29
Vad måste regeringen, myndigheter, kommuner och regioner göra?	30
Vad måste politiker göra?	30
Faktaruta: Vilken funktion har funktionsrättskonventionen?	31
Vad är rättighetsbärare och skyldighetsbärare?	31
Avslutning: Vi kan uppnå mycket när vi jobbar tillsammans	32
Vad kan du göra?	32

Förord

FN:s huvudkontor den 13 december år 2006

På FN:s huvudkontor i New York i USA

väntar en grupp människor utanför ett mötesrum.

De har väntat länge och är nervösa.

De rör sig fram och tillbaka i korridoren

och har svårt att vara stilla.

Innanför dörrarna diskuterar en särskild kommitté

konventionen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Mötet har pågått i flera dagar.

Det är många saker som den särskilda kommittén

behöver bestämma och komma överens om.

Om de inte kan komma överens

så går det inte att skriva en konvention.

De som väntar har jobbat otroligt hårt.

Dag och natt i flera veckor, i flera år.

Nu kan de bara vänta.

Kommer det att bli en konvention?

Klockan 16 öppnas dörrarna till den stora salen.

Ordföranden kommer ut och säger:

”Kommittén har enats! Det blir en konvention.”

De som har väntat i korridoren

kan inte tro att det är sant.

Deltagarna har lyckats enas

och bestämt att FN:s konvention om rättigheter

för personer med funktionsnedsättning ska gälla.

Nu får de en konvention!

Tillsammans med människor över hela världen

har de lyckats påverka FN.

Hur gick det här till egentligen?

Hur lyckades vanliga människor påverka länderna i FN

att skriva en funktionsrättskonvention?

I den här boken ska jag berätta om hur det gick till.

Du kommer att få läsa om hur det var

att leva med en funktionsnedsättning i Sverige

innan funktionsrättskonventionen fanns.

Du kommer också att få läsa om hur idén uppstod

om att det skulle bli en konvention

och hur arbetet i FN gick till.

Kapitel 1 – Hur var det innan konventionen fanns?

Jag heter Maria Johansson

och jag har arbetat med funktionsrättsfrågor

i nästan hela mitt vuxna liv.

Jag var inte med i FN själv,

men jag tycker att det är viktigt att få berätta historien

om konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Den kallas också för funktionsrättskonventionen.

Därför har jag intervjuat 27 personer

som på olika sätt var inblandade i arbetet med konventionen.

Det är deras berättelser som ligger till grund för den här boken.

Utan dem kanske det inte skulle ha blivit en konvention i FN.

Jag har skrivit den här boken för att jag vill visa

att det går att göra skillnad i världen när människor samarbetar.

Tom Rudberg som är expert på att skriva lättläst

har också hjälpt till att göra den här boken.

Det är så många människor som har arbetat hårt för konventionen

och det går tyvärr inte att få plats med allt som hände i en bok.

Vi skulle kunna skriva en bok för varje person!

Men allas arbete har varit lika viktigt.

I slutet av boken kan du se

bilder på alla som jag intervjuade och vad de heter.

Det här är också en berättelse om varför

vi som lever med en funktionsnedsättning

måste få vara med och bestämma över sådant som handlar om oss.

Därför heter boken "Inget om oss utan oss!"

Bokens namn kommer från ett internationellt nätverk för personer med funktionsnedsättning som heter IDA (International Disability Alliance).

Under arbetet med konventionen började IDA säga:

”Inget om oss utan oss!”

Det betyder att politiker inte bara ska **låta** människor vara med och bestämma, utan att vi som lever med funktionsnedsättningar ska kunna **kräva** att vara med!

Personer med funktionsnedsättning tog emot hjälp och förväntades vara tacksamma

Historien om hur funktionsrättskonventionen skapades är på många sätt en berättelse om hur vi som lever med funktionsnedsättningar har gått från att få ta emot hjälp – till att kräva att få vara en del av samhället på samma villkor som alla andra.

Det är en berättelse om **vägen från välgörenhet till mänskliga rättigheter**.

Men vad innebär det egentligen?

Under 1900-talet kunde vi som levde med funktionsnedsättningar i Sverige

inte kräva av staten att få delta i samhället som alla andra.

Då behövde vi ofta få hjälp med att göra saker av privatpersoner eller organisationer.

Det kallas för **välgörenhet**.

Vi skulle också vara tacksamma för att vi fick hjälp.

Problemet med välgörenhet

är att det inte är jämlikt mellan den som ger och den som får.

Den som ger välgörenhet har mer makt.

Och det gör att den som får välgörenhet

kan känna att det är svårt att ställa krav.

Men människor ska inte behöva vara tacksamma

för att få delta i samhället!

Det är något som alla ska kunna göra.

Därför var det många människor som tyckte

att det behövde bli tydligare

hur vi som levde med funktionsnedsättningar

skulle få tillgång till våra **mänskliga rättigheter**.

Med tydligare rättigheter skulle vi kunna ställa krav

på staten, kommuner och myndigheter.

Så i stället för välgörenhet

skulle staten se till så att jag och alla andra med funktionsnedsättningar

kunde leva på samma villkor som alla andra.

Det är grunden för funktionsrättskonventionen.

Mänskliga rättigheter innebär att staten måste göra

så alla får samma möjligheter att delta i samhället.

Alla ska till exempel kunna jobba, rösta i val, köpa mat,

kontakta myndigheter och ta sig dit de vill.

Därför handlar mänskliga rättigheter också om att ta bort hindren

för oss som lever med funktionsnedsättningar.

Och göra det möjligt för alla att delta i samhället.

Samhället är fullt av hinder mot mänskliga rättigheter

Alla människor som bor i Sverige

har rätt att kräva vissa saker i samhället.

Till exempel har alla rätt att få gå i skolan
och äta sig mätta varje dag.

Det beror på de konventioner om mänskliga rättigheter
som Sverige har lovat att följa.

Men tyvärr är det så att vi som lever med funktionsnedsättning
inte alltid får tillgång till våra rättigheter
på grund av hinder som finns i samhället.

Vi som lever med funktionsnedsättningar

- har mindre pengar
- är oftare sjuka
- har svårare att få jobb.

Före år 2006 fanns ingen särskild konvention
som såg till att vi med funktionsnedsättningar
fick tillgång till våra mänskliga rättigheter.

Det fanns något som hette FN:s standardregler.

Standardreglerna var som råd

som Sverige skulle följa i landets funktionshinderpolitik.

Men många tyckte att standardreglerna inte var tillräckliga.

De hade inte samma styrka som en konvention.

FN borde göra en ny konvention för att stärka allas rättigheter

Det finns konventioner om mänskliga rättigheter sedan år 1948.

De ska ge **alla** människor samma rättigheter,
även oss som lever med funktionsnedsättningar.

Men före år 2006 var det inte tydligt hur samhället skulle göra
för att vi med funktionsnedsättningar
skulle kunna ta del av de mänskliga rättigheterna.

Det fanns så många hinder i samhället
som gjorde det svårt.

De kallas för funktionshinder
och är till exempel trottoarkanter
eller att det saknas teleslinga i kommunhuset.

Det är funktionshinder som kan göra det svårt
att gå och rösta i val
eller delta i politiska möten.

Det fick människor att börja tänka så här:

Om det skulle finnas en särskild konvention om rättigheter
för personer med funktionsnedsättningar
så skulle den kunna visa vad
staten, kommunerna och myndigheterna i Sverige
måste göra för att vi som lever med funktionsnedsättningar
ska få våra mänskliga rättigheter uppfyllda.

Faktaruta: Vad är en konvention i FN?

En konvention i FN är en text som innehåller regler om ett särskilt ämne, till exempel barnkonventionen.

Länderna i FN kan välja att godkänna en konvention.

Det kallas för *att ratificera*.

När ett land ratificerar en konvention, så lovar landet att följa bestämmelserna i den och att de ska göra det som står i konventionen.

Kapitel 2 – Arbetet med konventionen börjar

I det här kapitlet kommer du att få läsa om hur det var att leva i Sverige innan det fanns en konvention. Du kommer också att få läsa om hur arbetet med att ta fram konventionen började och varför det var så viktigt att personer med funktionsnedsättningar åkte till FN för att vara med och arbeta.

Vi behöver en särskild konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Under 1980-talet och 1990-talet arbetade funktionshinderrörelsen i Sverige hårt för att förbättra villkoren för oss med funktionsnedsättning. Men det var svårt att förändra politiken och samhället och då väcktes idén att en konvention skulle kunna vara användbar för att få till större förbättringar. Några av oss tänkte att med en särskild konvention skulle vi kunna kräva att få det stöd vi behöver för att få våra mänskliga rättigheter uppfyllda.

Redan under slutet av 1980-talet la Sverige och Italien fram ett förslag om att FN borde skriva en konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Men förslaget röstades ned. Det var inte tillräckligt många länder som tyckte att det var en bra idé.

Till slut röstade FN ja till att skriva en konvention

Men år 2001 hände det något. Då föreslog Mexiko för alla länder i FN

att FN skulle skriva en konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Och den här gången röstade FN ja!

FN röstade ja till att undersöka

om det skulle gå att skriva en sådan konvention.

FN bildade en särskild arbetsgrupp

som kallades för Ad hoc-kommittén

som skulle arbeta med den konventionen.

En kommitté är en grupp som består av

representanter från olika länder.

Ad hoc-kommittén träffades för första gången i New York i augusti 2002.

Då började representanterna diskutera och förhandla

om vad som skulle stå i texterna i konventionen.

FN kunde inte så mycket om

funktionsnedsättningar och funktionshinder

Första gången Ad hoc-kommittén skulle ha möte

insåg de att de inte kunde så mycket

om funktionsnedsättningar och funktionshinder.

De visste inte hur det var att leva med en funktionsnedsättning

och på vilket sätt människor med funktionsnedsättning

utsattes för diskriminering.

Ad hoc-kommittén förstod att de behövde fråga

funktionshinderorganisationer om hjälp.

Det var ett stort problem redan på den tiden

att politiker och andra som fattar viktiga beslut i ett samhälle

inte frågar oss som lever med funktionsnedsättningar

om vad vi tycker och vad vi behöver.

Därför var det mycket viktigt att människor från funktionshinderrörelsen var med på möten och diskussioner i FN, eftersom de hade kunskap och erfarenheter som Ad hoc-kommittén inte hade.

Det motiverade också dem som var med i Ad hoc-kommittén att fortsätta jobba med konventionen.

Vissa personer var förvånade över att det inte var så många människor från den svenska funktionshinderrörelsen på plats i New York. Men flera i funktionshinderrörelsen i Sverige arbetade för fullt med att väcka engagemang hos svenska politiker. Och det behövdes personer som arbetade på olika platser, inte bara på FN i New York.

I New York fanns människor från internationella funktionshinderrörelser som försökte övertyga länderna i FN att tro på idén om en konvention. Det var flera svenskar som var mycket engagerade i den internationella funktionshinderrörelsen.

Till slut lyckades också funktionshinderrörelsen i Sverige övertyga många människor och politiker om att en konvention var en bra idé.

Faktaruta: FN – vad är det?

FN betyder Förenta Nationerna.

FN är en organisation där de flesta länder i världen är medlemmar.

FN:s mål är att länder ska samarbeta om viktiga frågor som rör till exempel fred, demokrati och fattigdom.

FN grundades år 1945 och har idag 193 medlemmar.

FN:s arbete delas in i tre områden:

- Arbete för fred, säkerhet och färre vapen.
- Arbete för mänskliga rättigheter och demokrati.
- Arbete för hållbar utveckling, som handlar om att skydda naturen och klimatet.

Kapitel 3 – Diskussioner pågick på många olika ställen i New York

I det här kapitlet kan du läsa om hur förhandlingarna i FN gick till och vad som hände mellan mötena i New York. Arbetet med konventionen pågick inte bara i mötesrummen utan också i korridorerna i FN, och på hotell och kaféer. Du kommer också att få läsa om hur personer från funktionshinderrörelsen hjälpte till att lösa svåra frågor. Det var nämligen inte säkert att funktionshinderrörelsen och Ad hoc-kommittén skulle lyckas få till en konvention.

Så här fungerar arbetet i FN:s högkvarter i New York

FN:s huvudkontor kallas för högkvarter. Det ligger i en hög byggnad i staden New York i USA. Byggnaden ligger vid floden East River på Manhattans östra sida. Utanför entrén vajar flaggor från alla medlemsländerna i vinden. I högkvarterets fönster speglas himlen och molnen. Utanför huset rör sig människor från hela världen som är på väg till olika möten och diskussioner. Där står också särskilda vakter från FN:s vaktstyrka. Den som vill komma in i byggnaden måste visa upp ett giltigt FN-pass och så måste vakterna röntga väskor och kläder. Inne i högkvarteret öppnar sig en egen värld. Där finns långa korridorer med olika salar, restauranger, kaféer, mötesrum och toaletter.

I rummen händer många olika saker.

I vissa rum pågår möten.

I andra rum diskuterar länder svåra frågor,
som till exempel arbete mot fattigdom.

Det var i den här byggnaden
som det officiella arbetet med konventionen hände.

Det är mycket jobb med att ta fram en konvention
och länder måste ofta diskutera i flera år.

Men det är faktiskt inte bara på möten
som det viktiga arbetet pågår.

Många viktiga frågor löser människor i korridorerna
och på kaféer utanför mötesrummen.

[En förhandling i FN är mer
än det som sägs i ett mötesrum](#)

En förhandling i FN består av möten
där representanter från olika medlemsländer diskuterar
och försöker komma överens om vad de tycker i olika frågor.

Vem som helst får inte delta i FN:s förhandlingar.

Det är bara människor som är så kallade **representanter**
som får förhandla i FN,
de representerar alltså sina länder.

Men en förhandling i FN är mycket mer
än det som händer på mötena.

Inne i FN-högkvarteret träffas människor från hela världen
i husets korridorer, på kaféer och restauranger.

Här lär människor känna varandra
och pratar om saker som känns viktiga

på sätt som de inte kan göra i förhandlingarna.
Då får de nya idéer att ta med sig in i förhandlingarna
och ibland kan de också lösa problem på ett enklare sätt,
utan protokoll och mötesregler.

Människorna i funktionshinderrörelsen var inte representanter
och fick alltså inte delta i förhandlingarna i FN,
men de fick vara med på Ad hoc-kommitténs möten,
och lyssna och ibland prata.

De passade också på att prata med representanterna
under kafferasterna och i korridorerna utanför förhandlingssalarna.

Funktionshinderrörelsen arbetade hårt mellan mötena

Människorna i den internationella funktionshinderrörelsen
arbetade jättemycket inför och under förhandlingarna.
Vissa diskuterade med FN:s representanter,
medan andra skrev och kopierade texter
och delade ut till representanterna
för att de skulle kunna läsa på om viktiga saker
före mötena.

Människor från hela världen arbetade tillsammans
mellan Ad hoc-kommitténs möten och förhandlingar.
De skrev texter och skickade dem till varandra.
Arbetet pågick måndag till söndag, ibland dygnet runt,
till och med på en julafton.

På den här tiden var e-post något nytt.
Och det var bra att det fanns!

För det gjorde det enklare att skicka texter och kommunicera med dem som inte var i New York. Eftersom det var så många som var engagerade kunde inte alla vara på plats.

Många olika åsikter om vad som skulle finnas med i konventionen

Det var inte säkert att alla länder skulle enas om en konvention, trots att alla arbetade hårt dag och natt.

Alla tyckte inte samma sak.

Och det är viktigt att alla får ha en egen åsikt!

Men ibland kan det göra att det blir svårt att komma överens till exempel i arbetet med en konvention.

Det beror på att i en konvention måste alla enas om att skriva en sak även om de tycker olika.

Till exempel tyckte många olika om hur de skulle skriva om skola och utbildning.

Vissa tyckte att barn med funktionsnedsättning skulle gå i samma klassrum som barn utan funktionsnedsättning.

Medan andra tyckte att barn med funktionsnedsättning skulle få egna klassrum som var anpassade efter dem.

Representanterna i Ad hoc-kommittén tyckte också olika i andra frågor, till exempel om teckenspråk.

Skulle rätten till teckenspråk vara med i konventionen?

Det var en fråga som hade kunnat göra att Ad hoc-kommittén inte godkände konventionen.

På ett av mötena berättade Kinas representant att Kina inte kunde rösta ja till förslaget på konventionen. Det berodde på att andra representanter ville att det skulle stå i konventionen att stater måste kunna erbjuda tolk till personer som använder teckenspråk.

”Det finns alldeles för många olika teckenspråk i Kina”, sa representanten.

”Vi kan inte erbjuda tolkar för alla de teckenspråken. Därför kan vi inte rösta ja.”

Så hur löste sig den frågan?

När det var paus i mötet pratade en person från funktionshinderrörelsen med Kinas representanter, och tillsammans kom de fram till att de kan lösa tolkfrågan senare i Kina. De behövde nämligen inte ordna tolkar på alla teckenspråk direkt.

Så efter pausen berättade Kina att de var beredda att rösta ja till förslaget och rätten till teckenspråk kom med i konventionen. Det här visar hur viktigt det var att kunna prata och diskutera mellan möten. Det var ofta i pauserna som människorna lyckades lösa problemen där många tyckte olika.

Att alla kunde enas och tala med en röst är en av de saker som gjorde att Ad hoc-kommittén till slut röstade ja till konventionen.

Faktaruta: Mänskliga rättigheter

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

är en text som beskriver de rättigheter som alla människor har.

Alla människor ska till exempel ha rätt att

- gå i skolan
- äta mat
- bestämma själva över sina liv.

Texten beskriver också vad länder måste göra för att människor ska få sina mänskliga rättigheter uppfyllda.

Kommuner, myndigheter och regioner har också ett ansvar i Sverige.

Kapitel 4 – Att komma överens

I det här kapitlet kommer du att få läsa om hur vi som lever med funktionsnedsättningar har kämpat länge för våra rättigheter.

Du kommer också kunna läsa om varför det var så viktigt att personer med funktionsnedsättning också var på plats under förhandlingarna i FN.

Och så får du läsa om hur det gick till när många människor med olika åsikter lyckades komma överens och jobba tillsammans mot samma mål.

Vi hade kämpat länge för våra rättigheter innan konventionen kom till

Det var i FN som världens länder till slut bestämde att det skulle finnas en konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Men det var inte i FN arbetet började.

Många människor inom funktionshinderrörelsen hade kämpat i många år för rättigheter i sina egna länder.

I Sverige hade organisationen Funktionsrätt Sverige satsat mycket på att utbilda personer med funktionsnedsättning om mänskliga rättigheter och FN:s Standardregler under 1990-talet och början av 2000-talet.

Utbildningarna var nödvändiga för att vi som lever med funktionsnedsättning själva ska kunna påverka viktiga beslut.

Diskussionerna om en ny konvention

Innan Sverige började diskutera en särskild funktionsrättskonvention så undersökte vi i funktionshinderrörelsen de konventioner som redan fanns.

Vi var faktiskt först i världen med att undersöka hur konventionerna för mänskliga rättigheter fungerade för personer med funktionsnedsättning.

Vi tittade på varje enskild rättighet och undersökte om den var tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Några tyckte att vi skulle fortsätta arbeta utifrån de konventioner om mänskliga rättigheter som redan fanns och med Standardreglerna, medan andra tyckte att det behövdes en särskild funktionsrättskonvention.

Människor och organisationer hade olika åsikter om den bästa vägen för att driva våra rättigheter.

Men vi landade till slut i att stödja det internationella arbetet för en konvention.

Vi tog plats där vi inte fick vara med

Personer som var med i funktionshinderrörelsen fick inte förhandla om konventionen i FN, eftersom det bara är ländernas representanter som får delta i förhandlingarna.

Vi i funktionshinderrörelsen tyckte att det var viktigt att våra åsikter skulle höras i beslut som handlade om oss.

Men ofta får vi som har en funktionsnedsättning inte vara med på de platser i samhället där personer som har makt fattar beslut. Därför krävde vissa personer i funktionshinderrörelsen att få vara med den här gången eller smög in på olika möten och förhandlingar som de egentligen inte var inbjudna till. Så att de kunde göra sina röster hörda.

I en av intervjuerna som jag gjorde till den här boken sammanfattade en person det så här:

”Ibland kan man inte vänta på att bli inbjuden, ibland behöver man kliva fram och ta plats”.

Och det stämmer!

De kunde inte bara gå och vänta på att bli inbjudna, för då hade de kanske inte fått vara med.

[Vi som lever med funktionsnedsättningar är olika och vill olika saker](#)

Personer från olika funktionshinderrörelser från hela världen jobbade tillsammans.

Det var nätverket IDA (International Disability Alliance) som höll i samarbetet.

Och det var viktigt under förhandlingarna om konventionen att människor från olika länder samarbetade och berättade vad som var viktigt för dem.

Men det var inte lätt att komma överens eftersom många människor hade olika åsikter.

Vi som lever med funktionsnedsättningar är en grupp som består av väldigt många olika människor. Vi har många olika behov och de funktionshinder som vi möter i samhället kan se ut på många olika sätt. En sak som är ett funktionshinder för en person kanske inte är det för en annan. Det betyder också att många människor och grupper vill och behöver olika saker.

Det är ofta så att när det kommer en ny idé måste människor få tid att diskutera och säga vad de tycker. Det kan det faktiskt vara bra att människor inte håller med varandra alltid. För då kommer diskussionerna om den nya idén visa att det finns flera olika sätt som man kan tänka kring ett förslag. Och om människor inte möts för att de tycker olika går det aldrig att enas!

Vi förenas av de fördomar som vi möter

I samhället finns inte bara hinder utan också fördomar och diskriminering som skapar orättvisor. Och fördomarna är ofta samma mot alla oss med funktionsnedsättningar. Så trots att vi tycker olika och har olika behov kan vi förenas i kampen mot fördomar och hinder. Likheterna är ofta större än skillnaderna.

Och det var en av de saker som gjorde att vi till slut kunde komma överens om en konvention.

Funktionshinderrörelsen arbetade tillsammans och kunde tala med en gemensam röst

Det var många och långa diskussioner.

Det var många frågor som de olika grupperna tyckte olika om.

Men funktionshinderrörelsen bestämde tidigt att de skulle försöka lyssna på den grupp som berördes mest av en fråga.

Den gruppen fick alltid sista ordet.

På så sätt kunde de komma fram till något som alla var överens om.

Och det gjorde att de många grupperna kunde tala med en stark röst.

Det var också så funktionshinderrörelsen föreslog hur länderna som förhandlade skulle skriva i konventionen – genom att driva frågan tillsammans.

När människor engagerar sig och möts, så går det att enas och driva frågor tillsammans.

Det var det som gjorde konventionen möjlig.

Efter fem år av hårt arbete blev det en konvention

I december år 2006 hade Ad hoc-kommittén sitt sista möte.

Mötet pågick i flera dagar.

Det var så många saker som ländernas representanter behövde enas om och det var inte lätt att komma överens.

Men till slut lyckades de!

Den 13 december 2006 skrev alla representanter i Ad hoc-kommittén under en text som var ett förslag till funktionsrättskonventionen.

Alla som var där blev otroligt glada när Ad hoc-kommittén berättade att det skulle bli en konvention. De hade arbetat så hårt och så länge, och nu kände de att det var värt allt slit.

Samma dag, den 13 december 2006, röstade FN:s generalförsamling ja till konventionen. Då bestämde generalförsamlingen att konventionen var klar. Det hade tagit ungefär fem år.

Nästan ingen annan FN konvention har blivit klar så snabbt. Och det är tack vare de människor som kämpade så hårt för konventionen. Utan dem hade konventionen tagit mycket längre tid eller inte blivit till alls. I vanliga fall tar det faktiskt 10 år att lyckas skapa en konvention.

Och aldrig tidigare har personerna som en konvention handlar om varit så aktiva och själva påverkat innehållet i konventionens texter.

Faktaruta: FN:s generalförsamling

FN:s generalförsamling är den grupp i FN

där alla 193 medlemsländer är representerade.

Varje land har en röst.

Det spelar ingen roll om landet är stort eller litet.

Det är i generalförsamlingen länderna röstar om

vad FN ska arbeta med varje år.

Kapitel 5 – Vad har hänt sedan konventionen kom till?

År 2009 bestämde Sveriges riksdag att vårt land ska följa funktionsrättskonventionen.

Det betyder att Sverige har lovat att göra det som står i konventionen.

Men funktionsrättskonventionen har inte blivit lag i Sverige, som till exempel barnkonventionen har.

En svensk domstol måste till exempel inte döma utifrån det som står i funktionsrättskonventionen.

Jag arbetade med den här boken under åren 2021–2023.

Och nu har det gått ganska många år sedan konventionen blev färdig.

Vad har hänt under de här åren?

Har vi som lever med funktionsnedsättningar fått våra rättigheter uppfyllda?

Nya myndigheter ska arbeta för våra rättigheter

Sverige har fått tre nya myndigheter vars uppdrag bland annat är att arbeta för att vi som lever med funktionsnedsättningar ska få våra rättigheter uppfyllda:

- Diskrimineringsombudsmannen, år 2009
- Myndigheten för delaktighet, år 2014
- Institutet för mänskliga rättigheter, år 2022

Institutet för mänskliga rättigheter

har ett särskilt uppdrag att arbeta med rättigheter

för personer med funktionsnedsättning.

Det är ett krav i konventionen

att alla länder ska ha en speciell institution som gör det.

Det finns också en lag som heter **diskrimineringslagen**.

Lagen säger att alla offentliga platser

måste vara tillgängliga,

annars är det ett brott mot diskrimineringslagen.

Funktionsrättskonventionen kräver att det ska finnas

ett brott som kallas **bristande tillgänglighet**.

FN kontrollerar regelbundet

att alla medlemsländer följer konventionen.

FN ger också råd som alla länder ska följa.

[Men det är långt kvar till lika villkor för alla](#)

Det är fortfarande så att många av oss

som lever med funktionsnedsättningar

inte får tillgång till våra mänskliga rättigheter.

Vi som lever med funktionsnedsättningar har till exempel

- svårt att få ett jobb
- dålig ekonomi
- dålig hälsa.

Det gör det svårare för oss

att vara aktiva i samhället på lika villkor

som personer som *inte* har funktionsnedsättningar.

Det finns alltså många hinder kvar

som samhället måste ta bort.

Det står i konventionen att vi med funktionsnedsättning ska kunna bestämma och välja själva.

Vi ska kunna vara med när politiker bestämmer om regler som påverkar oss.

Men politiker och beslutsfattare samarbetar inte med funktionshinderorganisationer eller personer med funktionsnedsättning så mycket som konventionen säger att de ska göra. Alltså finns det mycket kvar att göra.

Vad måste regeringen, myndigheter, kommuner och regioner göra?

Regeringen, myndigheter, kommuner och regioner måste

- lära sig mer om hur livet ser ut för personer med funktionsnedsättning
- arbeta aktivt med personer med funktionsnedsättning när de fattar beslut
- se till att personer med funktionsnedsättning är delaktiga och kan undersöka hur arbetet går.

Vad måste politiker göra?

Politiker måste utgå från funktionsrättskonventionen i alla beslut som påverkar människor.

Det betyder inte att politiker bara ska fråga oss med funktionsnedsättning om olika saker, utan vi ska kunna delta aktivt när politiker tar olika beslut.

Faktaruta: Vilken funktion har funktionsrättskonventionen?

Funktionsrättskonventionen blev klar år 2006 och började gälla i Sverige år 2009.

Vad innebär det för politiken i Sverige?

Det innebär bland annat att den svenska staten är skyldig att se till att vi med funktionsnedsättning får tillgång till våra mänskliga rättigheter.

Vi ska kunna få det stöd vi behöver och samhället ska vara byggt så att alla kan vara delaktiga.

Vad är rättighetsbärare och skyldighetsbärare?

Personer med funktionsnedsättningar är så kallade **rättighetsbärare**.

En rättighetsbärare kan **kräva** att staten, kommuner, regioner och myndigheter tar bort de hinder som står i vägen för rättigheterna.

Alla som jobbar i staten, på myndigheter, kommuner och regioner är **skyldighetsbärare**.

De är skyldiga att se till att personer med funktionsnedsättning får sina rättigheter uppfyllda.

Avslutning: Vi kan uppnå mycket när vi jobbar tillsammans

Den här berättelsen visar
vad vi människor kan uppnå när vi jobbar tillsammans
och vågar ställa krav på politiker och andra beslutsfattare.
Den visar också att det går att komma överens,
trots att vi människor tycker olika
och vill olika saker.

I arbetet med att skapa konventionen
samarbetade personer med olika funktionsnedsättningar
tillsammans med personer utan funktionsnedsättning.

Det var människor från många olika länder
och från flera olika världsdelar,
som pratade olika språk
och kommunicerade på helt olika sätt.

Tillsammans lyckades de nå hela vägen fram till FN!

Nu behöver människor fortsätta samarbeta.

Vad kan du göra?

Du kan till exempel

- engagera dig i en organisation
som driver funktionsrättsfrågor
- gå med i ett politiskt parti
och ta med funktionsrättskonventionen i partiets arbete

- prata med människor om funktionsrättskonventionen och varför den är viktig
- prata med dem som arbetar i din kommun om funktionsrättskonventionen
- hänvisa till konventionen om du tycker att det är något som borde bli bättre i kommunen, till exempel tillgänglighet.

I slutändan är det politikerna i Sverige som har ansvar för att göra så att det blir bättre. Men vi som lever med funktionsnedsättningar måste vara med.

Det betyder inte bara att politiker ska låta oss vara med.

Det betyder att **vi måste våga kräva att få vara med.**

Inget om oss utan oss!

Arbetet med funktionsrättskonventionen

kan inspirera oss alla att arbeta tillsammans för förändring.

Och nu vi behöver kämpa för samhället ska följa konventionen!